



Čenichová  
partie je  
silná,  
s rovným  
profiem

## Čuvač – strážce i chůva

V dobách bývalého Československa patřil slovenský čuvač coby naše národní plemeno k nejpobulárnějším a znalo ho každé malé dítě. Dnes se s ním setkáme spíše výjimečně.

**O** tom, proč tomu tak je, jak se v posledních letech situace mění a co lze dnes od čuvače očekávat, jsme si povídali s členy z Klubu chovatelů slovenských čuvačů Petrem Šourkem, Kateřinou Brtníkovou a s Kateřinou a Davidem Rychetskými.

### Jaký je zájem o čuvače dnes?

V posledních letech zájem o čuvače pomalu vzrůstá. Také každým rokem stoupá počet odchovaných a zapsaných štěňat, od roku 1999 do roku 2010 bylo 811 odchovaných čuvačů, z nichž více než dvě třetiny zůstávají v Čechách a ostatní odcházejí do zahraničí. I to svědčí o kvalitě českého chovu. Zájemci ze zahraničí jsou nejen z Evropy, ale také z Ameriky. Do

Čech se nejvíce štěňátek dováží ze Slovenska, každoročně zhruba dvě desítky. Popularita a zájem o chov těchto psů se v průběhu let mění. Zhruba před třiceti lety nebyl snad nikdo, kdo by nějakého čuvače v okolí neznal. Ovšem z těch dob přezívá mnoho předsudků o povaze těchto psů.

Tehdy se i klubových výstav účastnilo daleko více psů, jejich počet se blížil stovce. Za takovou popularitu mohl i seriál Bella a Sebastián, díky němuž mnoho lidí zatoužilo po velkém bílém psu. (I když paradoxně seriálový hrdina nebyl čuvač, ale pyrenejský horský pes.) Čuvače si tehdy právě pod dojmem zmiňovaného seriálu pořídila řada lidí, kteří o něm nevěděli vůbec nic. Byla to

móda či jakýsi kult velkého bílého psa. Když však štěňata odrostla, majitelé si s nimi nevěděli rady. Neměli na ně dostatek času, neuměli s nimi pracovat, nerozuměli jim. Čuvači pak často končili v lepších případech v kotcích, v horších na řetězech u boudy. V takovýchto podmínkách se z čuvače lehce mohl stát zlý a agresivní pes, který k sobě nikoho nepustí. Ještě dnešní generace starších veterinářů často takto na čuvače vzpomíná.

V současné době probíhá jakási obroda, popularita čuvačů pomalu, ale jistě vzrůstá. Majitelé a milovníci nadšeně přesvědčují veřejnost, a to nejen tu kynologickou, jak úžasné plemeno čuvači jsou. Mnoho majitelů své lásce propadne natolik, že pořídí svému čtyřnohému příteli kamaráda stejného plemene, takže spousta z nich má nakonec dva, tři i více psů.

### Je slovenský čuvač zdravé plemeno? Sužují ho nějak problémy a vyžaduje nějakou zvláštní péči?

Slovenský čuvač patří mezi typicky přírodní plemena. Řízená plemenitba má za sebou již 80 let tvrdé práce. Čuvač má v současné době jen jeden ráz, který vychází z původního horského typu, kdy psi byli mohutní, měli pevné kostry, silné klouby a kosti a byli mohutně osvalení. V pohybu ovšem zůstali elegantní a velmi lehce se pohybují.

Barva je vždy bílá - a to i z důvodu původního uplatnění psa při hlídání stáda. Pes musel splýnout s ovci a musel být v noci rozeznatelný od šelem.



Nemusí pást zrovna ovce. Zvládne i kozy.

### Kluby slovenského čuvače

Pro plemeno slovenský čuvač existují v současnosti v ČR dva chovatelské kluby - Klub chovatelů slovenských čuvačů v ČR a Spolek chovatelů slovenských čuvačů. Po rozpadu federace a po rozdělení původního federálního Klubu chovatelů slovenských čuvačů na český a slovenský se dále z českého Klubu chovatelů slovenských čuvačů oddělila skupina chovatelů, kteří založili klub nový - Spolek chovatelů slovenských čuvačů.

[www.slovenskycuvac.cz](http://www.slovenskycuvac.cz)  
[www.slovensky-cuvac.cz](http://www.slovensky-cuvac.cz)  
[www.slovensky-cuvac.biz](http://www.slovensky-cuvac.biz)



Štěňátko slovenského čuvače

Čuvač patří mezi velká plemena, psi mohou dosahovat kohoutkové výšky 70 cm a váhy 45 kg, proto je třeba hlavně štěňata a mladé psy nepřetěžovat. U rodičů se provádějí rentgeny kyčlí právě z důvodu minimalizace těžkého stupně DKK (dysplazie kyčelních kloubů) v populaci. Díky tomu se těžší formy dysplazie u psů s průkazem původu vyskytují pouze ojediněle. Jinými nemocemi čuvač netrpí, je to zdravé plemeno - a to i díky tomu, že se nikdy nestal vysloveně módní rasou. V řízené plemenitbě je možné použít v chovu jen zdravá zvířata. Pokud štěňátko a mladého psa budete kvalitně krmít a umožníte mu přiměřený pohyb, vyroste vám z něj krásný, hrdý představitel svého plemene, který bude mít jen minimum zdravotních problémů. Co se týká srsti, ta má úžasnou samočisticí schopnost. Sebešpinavější pes dokáže být během pár hodin zase sněhobílý. To ovšem neznamená, že čuvač nepotřebuje občas vyčesat, hlavně v období línání. Srst se provzdusní a odstraní se odumřelé chlupy.

#### Jak je dnes slovenský čuvač využíván?

Slovenský čuvač je pastevecké plemeno. Bylo vyšlechtěno k ochraně stád před šelmami a k ochraně usedlostí před zloději. Jeho posláním bylo hlídat a to bez přítomnosti člověka. Musel se tedy samostatně a uvážlivě rozhodovat. Doprovázel stáda dobytka, s dobyt看kem žil. Nesměl ho plašit ani napadat. Proto musel mít klidnou povahu a bezproblémový přístup

k hospodářským zvířatům. Musel se umět zařadit do stáda, akceptovat vůdce stáda a stádo následovat.

Dnes bohužel možnosti původního uplatnění čuvače mizí. Většina čuvačů již nehlídá dobytek ani nečije na salaši. Ze psa pastevece se stává pes rodinný. Jeho léty formované vlohy však lze dobře využít při hlídání rodinného domu a zahrady. Při správném vedení lze z čuvače vychovat výborného společníka a ochránce. Má rád svou rodinu, na kterou nahlíží jako na svou smečku. Jeho vztah k dětem, pokud s nimi vyrůstá odmalička, je obvykle zcela bezproblémový, stejně jako jeho vztah k domácím i hospodářským zvířatům.

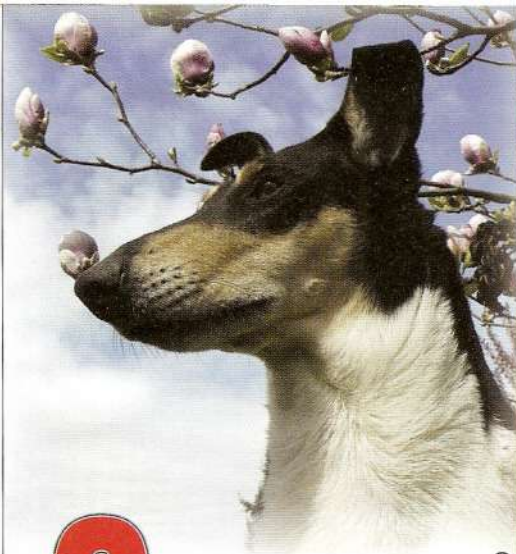
Čuvač je vynikající klidný společník. Je rád se svým pánem - doma nebo na zahradě. Také rád pána všude doprovází - na procházkách, na výletech, turistických pochodech i při návštěvě města. S vychovaným čuvačem není problém absolvovat cestu autem, pochod a stanování v horách, návštěvu restaurace, koupání u vody. Lze s ním bez problémů přespát i v hotelu.

#### Vyžaduje slovenský čuvač výcvik?

##### Jak se vychovává?

Slovenský čuvač je pes samostatný a uvážlivý, někdy trochu tvrdohlavý. Při správném vedení je klidný a vyrovnaný. Uznává hierarchii ve smečce a snaží se v ní zaujmout co nejlepší pozici. Čuvač - pes respektuje feny, ale k ostatním psům bývá dominantní. Je rozený hlídač a při hlídání je nekompromisní. S tím, jak mizí možnosti pro jeho původní uplatnění hlídače stád, se s čuvačem setkáváme stále více mimo jeho přirozené prostředí zemědělských usedlostí, salašů a pastvin. Dnes čuvači žijí na vesnicích a často i ve městech, kde se musí umět pohybovat a chovat. K tomu jsou nutné výchova a výcvik.

S výchovou čuvačího štěněte začínáme hned poté, co si štěně přivezeme od chovatele domů. Zcela nezbytnou podmínkou úspěšné



# GELAGAN<sup>®</sup>

## Darling

- pro regeneraci kloubních chrupavek, šlach, vaziv a kůže
- při onemocnění končetin a problémech pohybového aparátu
- při prevenci a terapii chorob pohybového a vazivového aparátu
- ve vyšším věku a při nadváze
- při poranění svalstva a kůže
- k urychlení hojení ran po operacích
- při svalové atrofii či nepevné muskulatuře

*Gelacan<sup>®</sup> Darling regeneruje tkáň kloubního systému, posiluje kosti, vazy a šlachy. Přípravek je vhodné podávat pravidelně jako podpůrný výživový doplněk pro všechna plemena psů k zamezení obtíží pohybového aparátu vznikajících v dospělosti v důsledku sportovního či pracovního zatížení psa, nadváhou a stářím. Dodává látky pozitivně působící na pohybový aparát, neboť dodává výživné látky kostem kloubního lůžka a vyživuje jak kosti, tak i chrupavky, čímž se pohyb stává pro psy méně problematickým. U psích plemen, která velmi*

*často trpí omezeními pohybového a vazivového aparátu, je velká šance při podávání látek potřebných pro výživu kloubů, šlach i kostí již od štěněcího věku, že bude výskyt těchto onemocnění výrazně omezen.*



Bezplatná linka:  
800 108 999  
WWW.ORLING.CZ



Slovenský čuvač je statný pes se silnou kostrou



Čuvači mívají dobrý vztah k dětem, pokud jsou k němu od mládí vedeni

výchovy je co možná největší fyzický kontakt nového majitele se štěnětem a co možná největší množství času, který nový majitel štěněti věnuje. Pro čuvače je přirozené žít ve smečce. Štěňátko bude smečkou právě jeho nová rodina, která mu musí dát možnost poznat ji, stát se její součástí a navázat se na ni. Je zcela nevhodné oddělit štěně od smečky tím, že ho na celý den vykážeme do kotce nebo na zahradu (úplně stačí, že v kotelci nebo na zahradě štěně v noci spí a tráví dobu, kdy je rodina v práci či ve škole). Naopak - je nezbytné nutné umožnit štěněti trvalý kontakt s jeho novou rodinou. Jen tak může vzniknout správný



Historický snímek z Tater

vztah mezi čuvačím miminkem a jeho novou smečkou. Štěně ji pak vezme za svou a pozná hierarchii smečky a vztahy v ní (pochopí, že jeho páníček je vůdcem smečky a je nutné se mu podřizovat). Druhou nutností pro správné začlenění štěněte do smečky je jeho výchova a učení pravidlům a hierarchii. Princip výchovy a poté i učení štěněte je jednoduchý - štěně udělá něco správně, hezky ho pochválíme, dáme mu pamlsk. Udělá něco špatně - pokáráme ho, křikneme na něj „fuj“. Tím mu ukazujeme, co je dobře a co špatně. Seznamujeme ho tak s pravidly, která musí dodržovat. Když na štěně mluvíme, vnímá nejdříve tón našeho hlasu. Pokud štěně chválíme, tón hlasu by

měl být příjemný. Když ho káráme, pak hlubším hlasem, úsečně a rozzlobeně. Štěněti to umožní rychle poznat, zda provedlo něco dobře či špatně. Podřízení pánovi je velmi důležité, protože v dospělosti váží pes slovenského čuvače přes 40 kg, a pokud podvědomě není pánovi podřízen a neuznává ho jako vůdce, bývá s ním těžké pořízení. Přijatelným opakovaným výcvikem naučíme čuvače podřizovat se pánovi a plnit jeho příkazy. Čuvače lze bez problémů naučit všem základním cvikům a dovednostem (přivolání, sedni, lehni, chůze u nohy). Trvá to déle než u služebních plemen a vyžaduje to maximální důslednost ze strany psovoda (pokud je již vydán nějaký povel, neexistuje, že nebude splněn) a neustálé motivování psa. Když se však čuvač cvik naučí, je to trvalé. S úspěchem s ním lze absolvovat i výcvik sportovní kynologie. Poslušnost a stopy nebývají problémem, v hlídání předmětu při dobrém vedení exceluje, výcvik obran však většinou vyžaduje specifický přístup figuranta a pochopení naturelu čuvače. Složit základní zkoušky jako ZZO a ZOP je běžné. V minulosti však byli čuvači, kteří složili i náročnější zkoušky ZVV1, ZPS1, FH-1. Kromě běžného výcviku sportovní kynologie lze čuvače cvičit v pasteveckých dovednostech a složit pastevecké zkoušky. Svě místo může najít i v záchranných pracích. Na Slovensku je čuvač - záchranný členem záchranných brigád SR. Čuvač je všestranný pes, který při dobrém vedení zvládne leccos.

### Pro koho je slovenský čuvač vhodný?

Nejlépe se hodí do domku se zahradou, kde bude mít přístup i do domu k majitelům. Čuvač miluje lidskou přítomnost. Není to však pes, který by vás neustále otravoval a vyžadoval pozornost. Má rád svůj klid. Zároveň ale má rád

dlouhé procházky a výlety s rodinou. Míčové hry jsou pro něj zábava, u které obvykle vydrží jen chvilku. Ani k aportování nemívá obvykle zrovna kladný přístup. Není pravda, co někdy slyšíme, že by se čuvač nehodil k dětem. Samozřejmě je nutné vést děti ke správnému chování k živé bytosti, ale i díky své ochranné povaze je čuvač velice dobrá chůva. Hlavně není rád sám, ani když má velkou zahradu. Čuvač většinou nemá snahu ze zahrady uniknout, zvláště pokud se s ním chodí na pravidelnou každodenní procházku a má dostatek kontaktu se svou „smečkou“. Pokud musí být většinu dne sám, je vhodné opatřit mu kamaráda - psa stejného pohlaví nebo nějaké hospodářské zvíře, třeba ovci, aby měl pocit povinnosti. Jen hlídání zahrady mu pro pocit práce nebude stačit. Když se pes jednou naučí utíkat, může to být opravdu velký problém. Pokud se rozhodujete, zda si příslušníka tohoto hrdého plemene pořídit, je dobré poradit se se zkušeným chovatelem, popřípadě se obrátit přímo na Klub chovatelů slovenských čuvačů, kde vám s výběrem vhodného psa rádi poradí.

*Ptala se Lea Smrčková*

*Foto Martin Smrček a archiv Klubu chovatelů slovenských čuvačů*

## Slovenský čuvač v kostce

**PŮVOD:** Původní slovenské horské pastevecké plemeno z oblasti Tater. Ústřední kniha tehdy ještě tatranských čuvačů v Československu byla založena ve 30. letech 20. století profesorem Antonínem Hružou z brněnské veterinární vysoké školy. Výchozí materiál pocházel z okolí Liptovské Lužné, Kokavy a Východné v Tatrách a z okolí Rachova v Karpatech.

**UŽITÍ:** Ochránce, hlídač a průvodce stejně jako ovčácký pastevecký pes, také hlídač dobytka, drůbeže i jiných domácích zvířat a stavení.

**CHARAKTERISTIKA:** Horský pes pevné konstituce, mohutné stavby, silné kostry a husté bílé srsti. Aby jej bylo možno i v noci odlišit od škodících zvířat, byl podle prastaré tradice chován jen v bílé barvě.

**Povaha:** Má živý temperament a je ostražitý, neohrožený a bystrý. Čuvač je neobyčejně věrný a srdatý, vždy připravený postavit se jakékoliv škodné, i medvědu či vlku.

**Název:** Jméno čuvač vychází z bystrosti a ostražitosti tohoto plemene. Slovenské slovo „čuvat“ znamená „slyšet“.

**VELIKOST:** Výška v kohoutku psů 62 až 70 cm, fen 59 až 65 cm. Hmotnost psů 36 až 44 kg, fen 31 až 37 kg.

**Srst:** Hustá, dlouhá 5 až 15 cm, hustá, jen na hlavě a končetinách kratší. Psi mají nápadnou hřívu. Měla by být uzavřená a nadýchaná.

V létě podsada vypadáva, srst ztrácí hustotu, drží si však díky vlnitosti krycí srsti svoji lehkost po celý rok a nevytváří pěšinku na hřbetě.

**ZBARVENÍ:** Bílé. Žlutavý nádech u kořene uší je přípustný, ale nežádoucí.